

Öğretmenimiz Atatürk

Atatürk, yeni bir devlet kurmak için olanca gücüyle direndi. Bu direniş, halkını özgürlüğüne kavuşturdu. Bizler de onun öncülüğünde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde 82 yıldır özgür olarak yaşıyoruz.

Cumhuriyetimizi, sonsuza kadar yaşatacak olanlar da sizlersiniz. Atatürk'ün ışığını geleceğe sizler taşıyacaksınız. Bu yazımızda Atatürk'ün, çok önem verdiği eğitim konusundaki görüşlerine ve 1920'li yıllarda bu alanda gerçekleştirilenlere yer vereceğiz.

3 Mart 1924'te kabul edilen "Tevhid-i Tedrisat"la eğitimde ikilik ortadan kaldırıldı. Bu yasayla "toplu öğretim" temel alındı. 1928'de "Latin Türk Harfleri" kabul edilerek Türk diline uygun alfabe ve okuma-yazmayı kolaylaştırma sağlandı.

Atatürk, bir ülkenin yalnızca maddi zenginlikle dünyada söz sahibi olamayacağını, zenginliğin bilimden güç alacağını düşünürdü. Bu nedenle ulusun her konuda eğitimine çok önem verirdi. Atatürk'e göre, ulusun durumuna, toplumsal gereksinimlere, yerel koşullara ve çağın gereklerine uygun bir eğitim uygulanmalıydı. İlk olarak cahilliği yok etmeyi amaçlıyordu. Bu yolda ilerlerken "bir ulusun efendisi" olarak nitelendirdiği köylüye öncelik verdi. Okuma-yazma ve dört işlemi öğretme, coğrafya, tarih, din ve ahlâkla ilgili bilgiler verme amacıyla bir seferberlik başlattı. Diğer yandan da çocukları toplumsal yaşamda daha etkili ve yararlı kılmak için çalışmalar gerçekleştirilmesine önayak oldu. Bunun için de bilgileri uygulamalı bir biçimde çocuklara aktaracak bir eğitim programı planladı. Ancak uygar ve çağdaş bir topluluk yaratabilmek, bilim ve kültür yolunda ilerleyebilmek için başka

şeyler de gerekiyordu. Atatürk'e göre, çağdaş ülkelerin düzeyine erişebilmek, ulusal kültürü yüceltmekle olasıydı. Bunun için, o zamanlar henüz olmayan orta eğitimin de oluşturulması gerektiğini düşündü. Orta eğitimin amacı, ülkenin gereksinim duyduğu çeşitli hizmet ve sanat elemanlarını yetiştirmek ve yükseköğretime aday hazırlamak olmalıydı. Atatürk, o güne kadar hiç önemsenmeyen kadınların da aynı öğretim aşamalarından geçirilerek, yetiştirilmeleri yönündeki çalışmaları başlattı. Cinsiyet ayırımı yapılmamasını, devlet yönetiminden başlayarak her alanda kadınların da etkin bir biçimde var olmasını istiyordu.

O zamanlar Maarif Vekaleti adı verilen Eğitim Bakanlığı'nın harekete geçmesiyle 1922 yılında, eğitim konusunda önemli çalışmalar gerçekleştirildi. Savaş nedeniyle kapanmış okullar açılmaya

DERS YILI	ÖĞRENEMLERİN SAYISI
1921-22	10.000
1922-23	10.000
1923-24	10.000
1924-25	10.000
1925-26	10.000
1926-27	10.000
1927-28	10.000
1928-29	10.000
TOPLAM	50.000 KİŞİ

TELEFON : 5.349.903

1939 yılında toplanan Eğitim Şûrâsı'nda açılan sergide yeni Türk alfabesiyle okuma yazma öğrenenlerin sayıları gösteriliyor.

Bir hedefte
 Bir gârjede
 Birleşme-
 sidir.
 Bu kuvv
 un
 lükadar
 ma'seri
 ola bil-
 mesi onun
 Çok temiz
 Çok asil

Yeni harflerle Atatürk'ün ilk yazdıklarından. (1928)

tim merkezleri oluşacaktı. Bu merkezlerde bilimsel temsiller verilecek, konferanslar, okuma yazma kursları düzenlenecek ve gece kursları verilecekti. Merkezlerdeki öğretmen kurulları basınla işbirliği yaparak, genel eğitimi destekleyen ve halkı bilgilendiren yayınlar yapacaklardı. Ayrıca ilköğretimde okuyan öğrenciler için yatılı okullar kurulacaktı. Atatürk, bu konunun önemini "Birkaç ilin küçük yavrularını bir yerde toplamanın, eğitimde birlik, yurt sevgisi ve kardeşlik üzerinde yapacağı etkiler ortadadır. Bu nedenle Eğitim Bakanlığı-

başlandı, yeni liseler ve yüksek okullar kuruldu ve okullardaki öğretmen açığının doldurulmasına çalışıldı. Milli Eğitim kütüphanelerinin tümüne parasız kitaplar gönderildi. Yeni kitaplar bastırıldı.

Atatürk'e göre, eğitim ve öğretim, bilgiyi yaşamda başarılı olmayı sağlayan kullanışlı bir araç haline getirmeliydi. Eğitim Bakanlığı da Atatürk gibi bu konuya çok önem veriyordu. Modern kütüphaneler, bitki ve hayvanat bahçeleri, konservatuvarlar, atölyeler, müzeler ve güzel sanatlar sergileri kurulması için daha o yıllarda çalışmalar başlatıldı. İlçe merkezlerine kadar bütün ülkenin basımevleriye donatılması için girişimlerde bulunuldu.

Atatürk, 1923 yılında yapılacakları da planlamıştı. Buna göre, ülkemizde ilk ve orta eğitimin düzeltilmesi ve düzenlenmesi için Anadolu'da oluşturulacak bölgelerde öğretmen okulları açılacaktı. Bu okulların güçlü öğretmen kadrosu sayesinde öğre-

miz bu okulların açılması için her türlü kolaylığı sağlayarak, özendirici bir tutum içinde olacaktır." şeklinde ifade ediyordu. Bu çalışmaların hepsi zaman içinde bir bir gerçekleştirildi.

Atatürk için "öğretmenlik" çok önemli bir meslekti. Öğretmenleri, "uygarlığın en özverili ve saygıdeğer öğeleri" olarak tanımlıyordu. Ülkesindeki çocukların da, öğretmenliği kendilerine hem bir meslek, hem bir ülkü sayacak, erdemli ve saygıdeğer öğretmenler tarafından yetiştirilmelerini istiyordu. Çünkü çağdaşığa aydın insanlarla kavuşulur ve bu aydınlığın sürekliliği de o ülkenin çocuklarıyla sağlanır. Aydın çocuklar da aydın öğretmenler tarafından yetiştirilir. İşte, bu nedenle Atatürk, öğretmenliğin güvenilir ellerde yürütülmesini istiyordu. Ülkesinin nitelikli öğretmenlere sahip olabilmesi için de öğretmenliğin rahat bir yaşam sağlayacak bir mes-

Cumhuriyet'in modern bir ilkokulunda coğrafya dersi (Ankara, 1938).

lek durumuna getirilmesini düşünüyordu. Bunun için birtakım yasalar hazırlanmasını sağladı.

Atatürk'e göre, kitap yazmak ve çevirmek, ulusal egemenliğin dayanağı ve ulusal kültürün yayılma aracıydı. Bu anlamda, yayınların genişletilmesi için üniversiteleri bu işe özendirerek bir ortam oluşturuldu. Bir yandan basılan ve yeniden yazılması kararlaştırılan kitaplar parasız olarak dağıtılırken, diğer yandan halkı okumaya alıştırmak için çalışmalar yapıldı. "Devlet kitabı" adı altında, parasız olarak yayımlanan, anlaşılması kolay kitaplarla halka öğretim yoluna gidildi. Ülkede eğitim ve öğretimi, bilimsel ve bağımsız bir merkezden yönlendirmek amacıyla "Talim ve Terbiye Dairesi" kuruldu. Bu kurul sayesinde öğretim programları ve kitaplarla ilgili önemli yenilikçi kararlar alındı.

1924 yılına gelindiğinde Atatürk, öğretmenler için şu açıklamayı yapıyordu: "Ülkede kurulmasını istediğimiz eğitim kuruluşlarının öğretmen ihtiyacı ve yapıların nitelik ve nicelikleri düşünülünce, eksiklerin tamamlanması için uzun yılların gerekli olduğu kabul edilir. Bununla birlikte, daha şimdiden, kadın ve erkek Cumhuriyet öğretmenlerinin, öğretim kurumlarının yetiştirmekte oldukları öğrencilerle birlikte, gerçek bir kültür ordusu görünüşü gösterdiğine, ülkenin pek çok yerinde ben kendim tanık oldum. Bu aydın kurulların, buldukları yerlerde öğrenim altındaki öğrencilerden başka doğrudan doğruya halk üzerindeki çok verimli etkilerini büyük kıvançla anmak isterim. Bu durum aynı za-

1924'te İstanbul'da yavrukurtlar.

manda, Cumhuriyeti koruyan ve gelişmeye istekli halkımızın, okulun vereceği aydınlığa olan özleminin ve cahilliğe, bağınazlığa olan nefretinin şiddetini de açıklayan en kuvvetli kanıttır."

Atatürk, ilköğretimin genel ve zorunlu olmasını, ülkede eğitim birliğinin sağlanmasını, orta öğretimin geliştirilmesini, meslek öğretiminin ilk ve orta dereceden en yüksek dereceye kadar sağlanmasını, yükseköğretim görenlerin artmasını ve çağın gereksinimlerine uygun bir eğitimi hedef aldı. Bu hedeflere ulaşabilmek için de, alfabenin değiştirilmesinden tutun da eğitimin millileştirilmesi, üniversitelerin kurulmasına kadar ne gerekiyorsa onu yaptı. Ve şimdi bizler onun yarattığı bu özgür ülkede, bilimin ve teknolojinin gücüyle, kimseye ödün vermeden ileriye doğru durmadan ilerleme isteğiyle dimdik yaşıyoruz.

► **Gülgün Akbaba**

Kaynaklar
http://www.tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/1d3yy.htm
http://www.tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/1d4yy.htm
http://www.tbmm.gov.tr/tarihce/ataturk_konusma/2d4yy.htm